

Сондай-ақ, кәсіпорын белсенді ғаламтор-технологияларын қолдана отырып, өз өнімдері туралы жарнамалық жылжыту ақпаратын түпкі тұтынушыларға жеткізудің оңтайлы нысандарын анықтау қажет. Ал, әлеуметтік желілер арқылы жүргізілетін сауалнамалар, интерактивті конференциялар және т.б. тұтынушылар туралы толыққанды мәліметтер жинауға мүмкіндік береді.

Алайда, электрондық сауданы жүзеге асыру кезінде тұтынушылардың сенімі маңызды. Мұнда кәсіпорын тарапынан құпиялылық саясатына, кепілдік туралы ақпаратқа оңай қол жеткізу және т.б. клиенттердің сенімін арттыруға көмектеседі. Тұтынушылардың түрлі кірістері мен сұраныстары болса да, олар неғұрлым жылдам, арзан және сапалы өнімді сатып алуға деген ұмтылыстарын білдіреді. Сондай-ақ, электрондық коммерция жабдықтаушыларымен байланысы үшін шифрлау опцияларын ұсыну клиенттердің сенімін арттырады. Ал, электрондық сатып алушылар мен сатушыларды аккредитациялауға арналған сенімді жүйелер, өнімдерді жеткізу, сапа және төлем жасаудағы олардың қадамдарының нақты болуларына септігін тигізеді. Сонымен қатар, тұтынушылар сауда жасауға кедергі келтіретін жарнамалары бар көптеген қалқымалы терезелерден тұратын сайттарды ұнатпайтынын атап өтеміз. Олар қайта кіруді ынталандыратын, түрлі купондар мен жақсы бағаларды ұсынатын сайттарға, ғаламтор-дүкендерге артықшылық береді.

Әдебиеттер

1. https://forbes.kz/economy/business/kazahstanskiy_ryinok_elektronnoy_kommertsii_flagman_tsentralnoy_azii/ (еркін)
2. <https://www.zakon.kz/ekonomika-biznes/6389956-rynok-elektronnoy-kommertsii-v-kazahstane-prodolzhaet-stremitelno-rasti.html> (еркін)
3. <https://kz.kursiv.media/2023-07-20/print994-rmch-e-com/> (еркін)

Көкенова С.Қ., 3 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., профессор Казбеков Т.Б.

МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСİNДЕ СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ ТЕТІКТЕРІН ЖЕТІЛДІРУ

Сыбайлас жемқорлық-бүкіл әлемдегі мемлекеттердің алдында тұрған ең күрделі мәселелердің бірі. Бұл экономикаға, қоғамға және саяси жүйеге жойқын әсер етеді, сонымен қатар азаматтардың құқық қорғау және мемлекеттік органдарға деген сенімінің нашарлауына әкеледі. Қазақстан бұл проблемадан тыс қалмайды және мемлекеттік басқару жүйесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың тиімді тетіктерін құру бойынша белсенді жұмыс істейді. Мемлекеттік басқару жүйесі сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте маңызды рөл атқарады және тиімді әрі ашық болуға тиіс. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың негізгі тетіктерінің бірі мемлекеттік қызметшілер үшін әдеп пен жауапкершіліктің қатаң ережелерін белгілеу және оны сақтау болып табылады. Олардың сыбайлас жемқорлыққа жол берілмейтінін және жазаланатынын түсінуі маңызды. Ол үшін мемлекеттік қызметшілердің интеграциясы мен жауапкершілігін қалыптастыруға көмектесетін этикалық кодекстер мен кәсіби стандарттар жүйесін енгізу қажет.

Қазақстанда қолданылатын негізгі құралдардың бірі 2019 жылдан бастап ел Президенті бекіткен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың ұлттық стратегиясы болып табылады. Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің тапсырмасы бойынша әзірленген Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат тұжырымдамасының жобасын бекітетінін мәлімдеді. Ендігі жерде жұмыстың тиімділігі нақты нәтиже бойынша бағаланады. Түпкі мақсат – сыбайлас жемқорлықтан таза қоғам қалыптастыру. Мемлекет басшысы құқық қорғау органдарының жұмысынсыз сыбайлас жемқорлықпен тиімді күрес жүргізу мүлде мүмкін емес деп санайды. Көп жыл бойы олар мәселені терең зерттемей тұрып, пара алушыларды қылмыс үстінде ұстап келді. Өртүрлі адам

бір лауазымды атқарып отырып, бірдей мәселелерді шешкені үшін кінәлі деп танылған. Жемқорларды тұрақты түрде ұстап, түрмеге тоғытып отырған. Ал сыбайлас жемқорлықтың белең алуына қатысты себептер мен жағдайлар ешкімді қызықтыра қоймаған. Тек соңғы жылдары ғана осы мәселеге назар аударыла бастағаны байқалады. Атап айтқанда, мемлекеттік қызметшілер үшін кірістер мен мүліктің міндетті декларациясы енгізілді, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін қатаң жазалау шаралары енгізілді. Сонымен қатар, сыбайлас жемқорлық қылмыстарды тергеу және қудалаумен айналысатын мамандандырылған сыбайлас жемқорлыққа қарсы органдар мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы соттар құрылды. Қазақстанның сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы маңызды жетістіктерінің бірі сыбайлас жемқорлықты анықтаудың электрондық жүйесін құру болып табылады. Бұл жүйе азаматтарға сыбайлас жемқорлық көріністері мен бұзушылықтар туралы хабарлауға, сондай-ақ олардың талдауы мен кінәлілерді жауапқа тартуға мүмкіндік береді. Осы жүйенің арқасында мемлекеттік жүйенің толық ашықтығын көрсетуге мүмкіндік берді. Алайда, осы жетістіктерге қарамастан, Қазақстандағы сыбайлас жемқорлық мәселесі өзекті болып қала береді. Себебі сыбайлас жемқорлық көп қырлы құбылыс болып табылады және оған қарсы тұрудың тұрақты және жүйелі тәсілін талап етеді. Жаңа заңнамалық актілерді әзірлеу және қабылдау ғана емес, олардың тиімді орындалуын қамтамасыз ету де маңызды. Сондай-ақ мемлекеттік қызметшілердің қызметін бақылау және қадағалау тетіктерін жетілдіру, сондай-ақ осы саладағы білім мен кәсібилік деңгейін арттыру қажет. Мемлекеттің, азаматтар мен ұйымдардың ортақ күш-жігерімен ғана сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте елеулі прогреске қол жеткізуге болады. Азаматтық қоғам институттарын қолдау және дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау, сондай-ақ жұртшылықты сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға белсенді тарту қажет. Сонда ғана осы проблемамен күресте түпкілікті табысқа қол жеткізіледі және Қазақстан өз қызметінің барлық салаларында сыбайлас жемқорлықтан азат, әділ және ашық үлгілі мемлекетке айналады. Одан бөлек сыбайлас жемқорлық мемлекет пен қоғамның тиімді дамуына кедергі келтіретін аса қауіпті құбылыстардың бірі болып табылады. Бұл азаматтардың билікке деген сеніміне нұқсан келтіреді, бюджет қаражатының тиімсіз жұмсалыуына әкеледі, сондай-ақ қоғамдық өмірді қылмыстық жауапкершілікке тартуға ықпал етеді. Мемлекеттік басқару жүйесі сыбайлас жемқорлыққа неғұрлым осал салалардың бірі болып табылады. Бұл мемлекеттік органдарға берілген өкілеттіктердің кең ауқымына, сондай-ақ олардың қызметінде көптеген сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің болуына байланысты. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың туындауының алдын алуға бағытталған.

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алудың негізгі шараларына мыналар жатады:

-Мемлекеттік қызмет үшін кадрларды іріктеу және даярлау жүйесін жақсарту.

-Мемлекеттік қызметке жоғары моральдық қасиеттерге ие және сыбайлас жемқорлыққа бейім емес неғұрлым білікті және кәсіби дайындалған кандидаттарды іріктеуді қамтамасыз ету қажет.

-Қаржылық және мүліктік бақылау жүйесін нығайту. Мемлекеттік меншіктегі бюджет қаражаты мен мүлікті жұмсаудың ашықтығын қамтамасыз ету қажет.

-Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру және тәрбиелеу жүйесін жетілдіру. Азаматтарда, оның ішінде мемлекеттік қызметшілерде сыбайлас жемқорлыққа теріс көзқарасты қалыптастыру қажет.

-Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау және жолын кесу сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасаған адамдарды анықтауға және жауапқа тартуға бағытталған.

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау мен жолын кесудің негізгі шараларына мыналар жатады:

-Құқық қорғау органдары мен мемлекеттік билік органдарының өзара іс-қимылын жақсарту. Құқық қорғау органдары мен мемлекеттік билік органдарының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы қызметін тиімді үйлестіруді қамтамасыз ету қажет.

-Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің мониторингі жүйесін жетілдіру. Мемлекеттік басқару жүйесінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне тұрақты мониторинг жүргізу қажет.

-Сыбайлас жемқорлық туралы хабарлайтын адамдарды қорғау жүйесін жетілдіру.

-Сыбайлас жемқорлық туралы хабарлаған адамдарды қудалау мен қысымнан қорғауды қамтамасыз ету қажет.

-Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды тергеу және жазалау сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жан-жақты және объективті тергеуге, сондай-ақ осы құқық бұзушылықтарды жасаған адамдарды әділ жазалауға бағытталған.

Жоғарыда айтылғандардың барлығын қорытындылай келе, мемлекеттік басқару жүйесіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл тетіктерін жетілдіру кешенді тәсілді талап етеді. Мемлекеттік қызметшілер үшін қатаң ережелер мен жауапкершілікті белгілеуді қадағалау мен бақылау жүйесін жақсартумен ұштастыру қажет. Сонымен қатар, сыбайлас жемқорлықтың зияны туралы білім беру және қоғамдық сананы арттыру бойынша қоғамдық жұмыстар жүргізу маңызды. Мұндай тәсіл сыбайлас жемқорлық деңгейін төмендетуге және мемлекеттің тұрақты дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттер

1. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33478302
2. <https://www.gov.kz/memleket/entities/adilet-akm/press/article/details/103824?lang=kk>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/korruptsiya-ponyatie-priznaki-vidy>

Мамадкадирова З.Э. 2 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)

Болатбекова Д.Н., 2 курс (Сагинов атындағы Қарағанды техникалық университеті)

Ғылыми жетікші – э.ғ.м., аға оқытушы Тусупбаева Б.С.

БІЛІМ БЕРУ ҚЫЗМЕТІН БАСҚАРУ МЕХАНИЗМІН ЖЕТІЛДІРУ

Білім саласы қоғамның болашағын қалыптастыруда шешуші рөл атқарады, ал оқу қызметін тиімді басқару сапалы білімнің негізі болып табылады. Әлеуметтік-мәдени ортаның тұрақты өзгеруіне, технологиялық прогреске және педагогикалық тәсілдердің дамуына байланысты білім беру үдерістерін басқару тетіктерін үнемі жетілдіріп отыру қажет.[1]

Қазіргі білім берудің алдында әлеуметтік құндылықтардың өзгеруі, білім алушылардың әртүрлілігін арттыру, жаңа технологиялар мен білім беру стандарттарындағы өзгерістер сияқты бірқатар міндеттер тұр. Білім беруді басқару икемді және осы өзгерістерге бейімделуі керек.

Білім беру қызметін басқару тетіктерін жетілдіруде заманауи ақпараттық технологияларды қолдану маңызды рөл атқарады. Электрондық платформалар, деректер аналитикасы және онлайн ресурстар студенттердің үлгерімін тиімді бақылауға, кестелерді оңтайландыруға және оқу орындарының ресурстарын басқаруға мүмкіндік береді.

Білім беруді басқару тетіктерін жетілдірудің негізгі аспектілерінің бірі білім беру үдерісін дербестендіру болып табылады. Әрбір оқушыға жеке көзқарас материалды неғұрлым тиімді меңгеруге және ерекше қабілеттердің дамуына ықпал етеді. Сонымен қатар, білім беруді табысты басқару мұғалімдердің кәсіби шеберлігін арттыруға да көңіл бөлуді талап етеді. Үздіксіз оқыту, тәжірибе алмасу және заманауи әдістемелерді енгізу мұғалімдерге білім беру ортасындағы өзгерістерге тиімді әрекет етуге көмектеседі. [2]

Кез келген оқу орнының қызметі білім сапасын арттыруға бағытталуы тиіс екені анық. Ал сапа университетте қандай білім беру бағдарламалары жүзеге асырылатынына және онда қандай ғылыми жұмыстар жүргізілетініне ғана емес, сонымен қатар білім беру процесінің өзі қалай жүзеге асатынына, сондай-ақ басқа да байланысты процестер қалай ұйымдастырылатынына байланысты. [3]